במדבר פרק כ (אויטאָמאַטיש איבערגעזעצט)

Yiddish

אויטאָמאַטיש איבערגעזעצט

סיכום השיעור

סיכום: במדבר פרק כ' — די מעשה פון דעם מ'טן יאר

סטרוקטור קאנטעקסט: דער דריטער חלק פון דער מדבר מעשה

פרק כ' איז דער איבערגאנג צום דריטן גרויסן חלק פון דער מדבר מעשה — די מעשה פון דעם מ'טן יאר, ווען בני ישראל הייבן אן צוצוקומען צו ארץ ישראל. דער סטרוקטור פון דער מעשה טיילט זיך אויף אזוי:

1. **דער אנהייב פון דער נסיעה** — הייבט זיך אן אין פרשת בהעלותך, פארן צו ארץ ישראל, ענדיגט זיך מיט דער מרגלים מעשה אין פרשת שלח, וואס האט אפגעשטויסן דעם אריינגיין א גאנצע דור.
2. **די קרח מחלוקת** — עפשר פאר אדער נאך די מרגלים; ממילא, עס געהערט צו יענעם פריערדיגן קלוסטער פון געשעענישן.
3. **דער מ'טער יאר** — הייבט זיך אן דא אין פרק כ', האנדלט מיט דעם איבערגאנג פון דורות.

דער חילוק ווערט באשטעטיגט אין ספר דברים, וואו משה'ס ערשטע רייד סטרוקטורירט די געשעענישן אויף דעם זעלבן אופן. דער מקום פון קדש איז א וויכטיגע זאך — דארט איז געווען וואו די מרגלים זענען געשיקט געווארן, און איצט איז דאס וואו דער לעצטער פרק הייבט זיך אן.

די שייכות צו דעם פריערדיגן פרשה אדומה חלק (טהרה פון טומאת מת) איז באמערקנסווערט: דער פרק אנטהאלט די פטירות פון מרים און אהרן, פלוס די גזירה וואס גורם משה'ס צוקונפטיגע פטירה — דריי פטירות אין גאנצן. דער פרק ממש "הרג'עט די הויפט פיגורן" — נאך נישט זייערע ממשדיגע פטירות אין יעדן פאל, נאר די גזירה אז משה און אהרן וועלן שטארבן אין מדבר און עמיצער אנדערש וועט פירן דעם עולם אריין אין ארץ. דער פרק לייגט דעם יסוד פאר א דורות און פירערשאפט איבערגאנג.

פסוקים א'-ב': פטירת מרים און די וואסער קריזיס

פסוק א': בני ישראל קומען אן אין מדבר צין, ספעציעל אין קדש, אין דעם ערשטן חודש (מ'נעמט אן אז ס'איז דער ל"ט אדער מ'טער יאר). מרים שטארבט און ווערט דארט באגראבן. ווי די עלטסטע שוועסטער — זי האט געהיט איבער דעם בייבי משה — איר פטירה איז דער ערשטער סימבאל פון דעם אוועקגיין פון דעם דור, אריינגערעכנט זיין פירערשאפט.

פסוק ב': ס'איז נישט דא קיין וואסער פאר דער עדה. דער מדרש פארבינדט מרים'ס פטירה מיט דעם פארשווינדן פון וואסער (דער "באר של מרים"), וואס איז א גלייבווירדיגע אבער נישט טעקסטואל קלארע שייכות.

די וואסער קריזיס געהערט צו א חוזר'דיגע סעריע פון מדבר תלונות. די חזרה איז נישט קיין פראבלעם — אין א מדבר, וואסער קריזיסן קומען נאטירלעך חוזר, און דער זעלבער סארט תלונה איז גאנץ דערווארט.

פסוקים ג'-ה': דעם עולם'ס תלונה

דער עולם קריגט זיך מיט משה — **"וירב העם עם משה"** — ניצנדיג די לשון פון ריב אנשטאט די געוועהנליכע תלונה, מהדהד די לשון פון בשלח.

זייער תלונה אנטהאלט עטליכע עלעמענטן:

- **"ולו גוענו בגוע אחינו לפני ה'"** — "לוי מיר וואלטן געשטארבן מיט אונזערע ברידער לפני ה'." דער טייטש פון "לפני ה'" איז א מחלוקת: עס מעג מיינען צו יענע וואס זענען געשטארבן דורך גאטליכע פייער אדער מגיפה (ווי מיט קרח'ס אנהענגער אדער די מרגלים), פטירות וואס ווערן געהאלטן בעסער ווי שטארבן פון דארשט. אלטערנאטיוו, עס מהדהד'ט די פריערדיגע וואונטש צו זיין געשטארבן אין מצרים.

- זיי רופן אן דעם טערמין **"קהל ה'"** — א באגריף וואס קומט ארויס פון קרח'ס מרידה, טענה'נדיג אז די גאנצע עדה האט א שייכות מיט גאט, נישט נאר משה.

- זיי באשולדיגן משה אז ער האט זיי געברענגט צו א מקום אן קיין זריעה, אן פייגן, אן וויינבער, אן רימונים, און אן וואסער.

פסוקים ו'-י"א: משה'ס תשובה און דאס שלאגן דעם פעלדז

משה און אהרן פאלגן זייער געוועהנליכן מוסטער: גייענדיג צו פתח אהל מועד, פאלנדיג אויף זייערע פנימער, און באקומענדיג א גילוי פון כבוד ה'. אבער דא, קריטיש, **השם באקלאגט זיך נישט איבער דעם עולם** — א אפווייכונג פון דעם געוועהנליכן מוסטער וואו גאט רעדירעקט די תלונה צו זיך און באשטראפט דעם עולם.

השם'ס אנווייזונג: נעם דעם שטעקן, זאמל צוזאם דעם עולם מיט אהרן, און **רייד** צום פעלדז (*סלע*), וואס וועט ארויסברענגען וואסער.

וואס משה טוט טאקע:

- נעמט דעם *מטה* פון "לפני ה'" — א גאטליכער שטעקן מיט עפעס א כוח
- רעדט צו דעם עולם: **"שמעו נא המורים"** — "הערט, אייר מורדים"
- זאגט: **"המן הסלע הזה נוציא לכם מים?"** — "צי וועלן מיר ארויסברענגען פאר אייך וואסער פון דעם פעלדז?"
- הייבט אויף זיין האנט און **שלאגט** דעם פעלדז צוויי מאל; וואסער פליסט ארויס

פסוק י"ב: די גאטליכע תוכחה — א נייע לייענונג

אנשטאט באשטראפן דעם עולם, איז השם בייז אויף משה און אהרן: **"יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל"** — "וויל איר האט נישט געגלייבט אין מיר צו מקדש זיין מיר פאר די אויגן פון בני ישראל."

די הויפט פירוש: משה'ס זינד איז געווען **אננעמען דעם עולם'ס פערספעקטיוו.** ווען זיי האבן זיך באקלאגט וועגן קיין וואסער, האט משה בעצם געזאגט, "וואס ווילט איר פון מיר? ס'איז דאך א מדבר!" זיין טאן האט איבערגעגעבן אז די מצב איז ממש אוממעגליך — אליינערנדיג זיך מיט זייער תלונה אנשטאט ארויסווייזן בטחון אין השם'ס כוח. דאס מהדהד'ט השם'ס פריערדיגע תוכחה אין בהעלותך: **"היד ה' תקצר?"** — "איז השם'ס האנט צו קורץ?"

משה האט לסוף אויסגעפירט דעם נס, אבער זיין פראסטרירטע רעטאריק — "צי וועלן *מיר* ארויסברענגען וואסער פון דעם פעלדז?" — האט נישט געקענט מקדש זיין השם. זיין עבודה איז געווען צו איבערגעבן אז א מדבר איז קיין פראבלעם פאר גאט. אנשטאט, האט זיין פראסטראציע געקלונגען ווי ער טיילט דעם עולם'ס ספק.

די לאגיק פון דער שטראף: דער דור פון די מרגלים איז פארמשפט געווארן נישט אריינצוגיין אין ארץ ישראל ווייל זיי האבן געפעלט בטחון — זיי האבן געזאגט "מיר קענען נישט." איצט האט משה געוויזן א פאראלעלע דורכפאל פון בטחון. כאטש ער האט געריכט זיין פראסטראציע צום עולם, האט דער אונטערליגנדער טאן איבערגעגעבן אז ער האט פארלוירן זיין מוט, און השם'ס בטחון אין אים. דעריבער: "איר וועט נישט ברענגען די קהילה צו דעם לאנד וואס איך האב זיי געגעבן." ער באקומט דעם זעלבן גורל ווי דער דור וואס ער האט געדארפט פירן.

דער סיום פסוק — "דאס זענען די מי מריבה וואו בני ישראל האבן זיך געקריגט מיט השם, און גאט איז געווארן מקודש דורך זיי" — מיינט אז גאט האט לסוף געברענגט וואסער, אבער משה האט נישט געקענט ריכטיג מיטמאכן, און דעריבער ווערן ביידע ער און אהרן פארמשפט צו שטארבן אין מדבר.

פסוקים י"ד-כ"א: די אדום עפיזאד — א צווייטע אומוועג

געאגראפישע און נאראטיווע פאראלעל צו בשלח

פון קדש, דורכגיין דורך אדום וואלט געברענגט בני ישראל גלייך צו ארץ ישראל. דאס שאפט א שטארקע פאראלעל צום גאר אנהייב פון דער נסיעה אין פרשת בשלח, וואו זיי האבן געקענט גיין דורך ארץ פלשתים אבער זענען אומגעלייגט געווארן צוליב מורא. איצט איז דא *נאך* אן אומוועג — זיי קענען נישט דורכגיין דורך אדום. דער מוסטער פון נישט קענען נעמען דעם דירעקטן וועג קומט חוזר.

די דיפלאמאטישע שליחות (פסוקים י"ד-י"ז)

משה שיקט *מלאכים* — בעסטע איבערזעצונג "שליחים," וויכטיגע בריוו-טרעגער וואס טראגן א בריוו פון מלך — צום מלך פון אדום. די אנרייד איז שטארק: **"כה אמר אחיך ישראל"** (אזוי זאגט דיין ברודער ישראל). אדום ווערט באהאנדלט ווי א שוועסטער פאלק, אראפגעשטאמט פון עשו, יעקב'ס ברודער. ס'איז דא אן עקא דא פון פרשת וישלח, וואו עשו האט געפרעגט צו פארן צוזאמען מיט יעקב און יעקב האט העפליך אפגעזאגט — די עפיזאד איז אין עפעס א זין די רעפערקושאנס פון יענער פריערדיגער דינאמיק.

דער בריוו דערציילט איבער זייערע שוועריגקייטן: אראפגיין צו מצרים ("איר זענט נישט געגאנגען צו מצרים — איר זענט געגאנגען צו אדום, אבער מיר זענען אראפגעגאנגען"), לאנגע ליידן, די מצרים האבן זיי און זייערע עלטערן געטון שלעכטס, געשריגן צו השם, און השם האט געשיקט א *מלאך* זיי ארויסצונעמען. די ניצונג פון *מלאך* איז באמערקנסווערט — "ער האט געשיקט א *מלאך*, און מיר שיקן אייך א *מלאך*." דער *מלאך* וואס האט זיי ארויסגענומען פון מצרים איז אבווי משה אליין, אבער ער רעדט אין נאמען פון ישראל, נישט אין זיין אייגענעם נאמען.

די רעטארישע סטראטעגיע איז צו מעורר זיין רחמנות (*מעורר רחמים*): מיר האבן געליטן אזוי לאנג, מיר זענען ענדליך נאנט צו אונזער ציל, ביטע לאז אונז דורכגיין. זיי צוזאגן נישט צו גיין דורך פעלדער אדער וויינגארטנס — ווען אן ארמיי גייט דורך א לאנד, דאס ערשטע זאך וואס זיי טוען איז צעשטערן די לאנדשאפט און עסן צושטעל. אנשטאט, וועלן זיי פארן אויף דעם *דרך המלך* — ממש "דעם מלך'ס וועג," מיינט די היוועי, דער קעניגליך אונטערהאלטענער וועג וואס שנייט נישט דורך לאנדווירטשאפטליכע ערד. זיי וועלן נישט אפווייכן רעכטס אדער לינקס.

אדום'ס אפזאג און עסקאלאציע (פסוקים י"ח-כ"א)

אדום זאגט אפ: "גיי נישט דורך אדער איך וועל ארויסקומען קעגן דיר מיט א שווערד." די אפזאג איז נישט גאנץ אומרעזאנעבל — בני ישראל פארן ווי אן ארמיי, און דערלויבן אן ארמיי דורך איינעם'ס טעריטאריע איז ממש געפערליך, אומבאקוקט פון צוזאגן.

בני ישראל פרובירן נאכאמאל מיט נאך מער הנחות: זיי וועלן גיין אויף *מסילה* (געפלאסטערטע וועגן — נאך מער באגרענעצט ווי דער מלך'ס היוועי), און אויב זיי טרינקען פון אדום'ס ברונעמס, וועלן זיי באצאלן פאר דעם וואסער. זיי באטאנען: "נאר לאז אונז דורכגיין צו פוס" — מיינט קיין שווערע עקוויפמענט, קיין פערד, קיין מיליטערישע אפאראט, נאר מענטשן גייענדיג.

אדום זאגט אפ נאכאמאל און באקט אויף די סכנות מיט מעשה, ארויסקומענדיג **מיט א שווערע ארמיי און א שטארקע האנט** (בעם כבד וביד חזקה). בני ישראל דרייען זיך אוועק — נישט נאר ווייל זיי האבן נישט געקענט קעמפן, נאר ווייל השם (ווי געזאגט אין ספר דברים) האט קלאר געזאגט צו משה נישט צו קעמפן מיט אדום, ווייל יענע לאנד געהערט צו אדום.

פסוקים כ"ב-כ"ט: די פטירה פון אהרן ביי הר ההר

די גזירה און סוקסעסיע

פארנדיג ארום אדום, קומען זיי אן ביי הר ההר. השם זאגט צו משה און אהרן אז אהרן וועט שטארבן — **יאסף אהרן אל עמיו**, "אהרן וועט געזאמלט ווערן צו זיינע לייט." דער אויסדרוק מיינט געזאמלט צו זיינע טויטע משפחה: ווען א מענטש ווערט געבוירן ווערן זיי אפגעשיידט פון זייער גרעסערע משפחה (לעבעדיגע און טויטע), און ווען זיי שטארבן קערן זיי צוריק צו וואו זיי זענען געקומען. דער טעם וואס ווערט געגעבן איז קלאר: **על אשר מריתם את פי** — "ווייל איר האט מרד געווען קעגן מיין ווארט" ביי מי מריבה.

דער איבערגעבן פון די כהונה בגדים

השם באפעלט משה צו נעמען אהרן און זיין זון אלעזר ארויף דעם בארג, אראפנעמען אהרן'ס קליידער (די *בגדי כהונה*), און לייגן זיי אויף אלעזר. ווי באשטעטיגט אין פרשת תצוה, פרשת נשא, און אנדערש, איז דאס אנטאן פון דעם כהן אין די כהונה בגדים וואס קאנסטיטוירט זיין כוח און סטאטוס. אראפנעמען זיי פון אהרן און לייגן זיי אויף אלעזר איז דער אקט פון סוקסעסיע אליין. דאס ווערט געטון עפנטליך — משה קומט אראפ דעם בארג מיט אלעזר אזוי אלעמען קען זען אז אלעזר איז איצט דער כהן.

טרויערן פאר אהרן

דער עולם זעט אז אהרן איז געשטארבן און טרויערט דרייסיג טעג — **כל בית ישראל**, דער גאנצער עולם. דאס פאלגט א מוסטער וואס מ'זעט מיט יעקב און שפעטער מיט משה: ווען אן וויכטיגער פירער שטארבט, איז דא א באריכט פון דעם עולם טרויערנדיג דרייסיג טעג. אנדערע ערטער דערמאנען זיבן טעג (*שבעה*), וואס איז פארוואס טרויער פראקטיק אנטהאלט ביידע שבעה און שלושים אויף פארשיידענע שטופעס פון אינטענסיטעט.

תמלול מלא

במדבר פרק כ: די דערציילונג פון'ם פערציגסטן יאר — מרים'ס פטירה און מי מריבה

הקדמה: דער דריטער חלק פון דער מדבר דערציילונג

מיר לייענען במדבר פרק כ. דער פרק איז גלייך צוריק אין די דערציילונג, אדער טאקע אין א געוויסן זין, דאס איז וואו די דערציילונג שווענקט איבער צום דריטן חלק פון דער דערציילונג, וואס מיר רופן דעם דערציילונג פון'ם פערציגסטן יאר פון מדבר — די דערציילונג פון בני ישראל וואס קומען נענטער צו ארץ ישראל און וואס עס געשעט אין יענעם שלב.

טאקע, ס'איז דא אן אינטערעסאנטע שייכות צווישן דעם און די מצוה וואס מיר זענען נאר געקומען פון, וואס איז די מצוה פון פרה אדומה, וואס איז דער מטהר פון טומאת מת. ווארום דער פרק האט א סך פטירות — כ'מיין, דער פרק האט צוויי פטירות אין אים, און טאקע רעדט אויף וועגן דעם זאך וואס האט גורם געווען משה'ס פטירה. אזוי אז אין א געוויסן זין האט עס דריי פטירות אין אים. אבער טאקע, דער פרק איז נישט קיין ארגאנישע חילוק פון'ם טעקסט. אבער עס טוט — מיר האבן טאקע זיכער די פטירה פון מרים גלייך נאכדעם, און טאקע דער מדרש האט שוין באמערקט די שייכות. אבער איך טראכט אז דאס איז א סארט פון פארבינדונג.

דער בנין פון דער מדבר דערציילונג

אבער טאקע מיר קומען צוריק צו דער דערציילונג, און דער חילוק וואס איך מאך אינעם דערציילונג איז עפעס וואס מיר קענען זען און איז אויך זייער קלאר ווידער אין ספר דברים, וואו משה גיט זיין באוואוסטן שמועס אין

אנהייב פון אים, וואו ער טיילט עס איבער אזוי. ווארום מיר האבן די סארט פון — כאטש ס'איז געווען די דערציילונג פון זייער נסיעה וואס האט אנגעהויבן אין פרשת בהעלותך, וואו זיי פארן צו ארץ ישראל, די דערציילונג ענדיגט זיך סארט אין פרשת שלח, וואו די מרגלים האבן גורם געווען אז יענער פלאן זאל אפגעלאזט ווערן, אפגעשטויסן ווערן פאר א גאנצע דור.

דערנאך די מחלוקת פון קרח קען זיין געשען פאר דעם אדער נאך דעם. ס'איז נישט קלאר, אבער זיכער האט נישט פיל צו טאן מיט'ן סוף. טאקע, מיר האבן די מענטשן דארטן וואס באקלאגן זיך אז משה ברענגט זיי נישט צו ארץ ישראל. אזוי אז אפשר א תשובה צו וואס עס איז געשען מיט די מרגלים, אדער אין יעדן אופן, א מחשבה וואס געהערט צו יענע סדרה פון געשעענישן. מיר קענען עס זען ווי דער אנהייב פון דער נסיעה אין מדבר. איצט קומען מיר צום סוף פון דער נסיעה און הייבן אן צו רעדן וועגן דעם טאקע איבערגעבן פון די דורות. דאס דור, אריינגערעכנט אירע פירער — משה, אהרן, און מרים — וועלן שטארבן, און מיר הייבן אן צו קומען צום ווייטערדיגן דור, וואס גייט צו ארץ ישראל.

אזוי אז דאס איז טאקע וואו עס הייבט אן, און דער ארט וואו עס הייבט אן איז דער ארט וואס הייסט קדש. זייער קלאר אין ספר דברים זעען מיר אז קדש איז וואו דער צווייטער חלק פון דער מעשה הייבט אן. טאקע, די מרגלים קען זיין זענען געשיקט געווארן שוין פון דארטן, אזוי אז — אבער דערנאך זענען זיי צוריקגעגאנגען. אזוי אז אין יעדן אופן, קדש איז דער ארט וואו דער חלק פון דער מעשה הייבט אן.

דער תוכן פון פרק כ

אזוי אז לאמיר נאר לייענען. ס'איז דא עטלעכע — ווי איך האב געזאגט, דער פרק, מיר קענען זען א סארט פון ארגאנישן גאנצן אין אים צוליב וואס איך האב דיסקוטירט. עס האט די מעשיות פון מרים'ס פטירה, און דערנאך די מעשה פון מי מריבה, און דערנאך די מעשה פון דעם ניסיון צו דורכגיין דורך ארץ אדום, און דערנאך אויך די פטירה פון אהרן אין דעם זעלבן ארט, אדער אין הר ההר, וואס איז ארום נעבן אדום. אבער דאס איז נאר דער פרק חילוק וואס מאכט דאס קלינגען פארבונדן. ס'איז טאקע אויך איין פרשה, פרשת חקת, אבער בכלל, דאס איז וואו מיר זענען אויפגעקומען.

די פטירה פון מרים (פסוק א)

אזוי אז לאמיר אנהייבן פון אנהייב. אזוי קומען זיי צו אן ארט וואס הייסט מדבר צין, און אינעם, משמע א שטאט אדער אן אוואזיס, אן ארט וואס הייסט קדש. און אין ערשטן חודש — עס גיט אונז נישט וועלכע יאר; מיר זאלן אננעמען דאס איז אין פערציגסטן אדער ניין און דרייסיגסטן יאר פון דער נסיעה פון מדבר — קומען זיי דארטן, און דארט שטארבט מרים און ווערט באגראבן דארט. אזוי אז מרים'ס קבר, כביכול, איז אין קדש, ערגעץ, וואו דאס איז.

דאס איז איין הערה, און ווי איך האב געזאגט, ס'איז א וויכטיגע הערה. מרים איז געווען משמע די עלטסטע פון די דריי געשוויסטער — משה, אהרן, און מרים. מ'קען זען אז מרים איז געווען, אויב זי איז די שוועסטער וואס האט שוין געוואכט איבער משה ווען ער איז געווען א תינוק, איז זי די עלטסטע פון די געשוויסטער. אזוי שטארבט זי ערשט, און דאס איז, איך טראכט, סימבאליזירט ווי דאס דור איז ענדיגנדיג, שטארבנדיג, אריינגערעכנט אירע פירער. טאקע, אלעמען איז געשטארבן, אבער מיר רעדן נישט אזוי פיל וועגן די פשוטע מענטשן. מיר רעדן וועגן די הנהגה. און איצט, ווייטערדיגע מעשה.

די וואסער קריזיס און דעם פאלק'ס קלאג (פסוקים ב-ה)

טאקע, ווידער, די שייכות צווישן דער מעשה און מרים'ס פטירה איז עפעס וואס דער מדרש האט אויסגעארבעט א סך. משמע מרים האט עפעס צו טאן מיט דעם באר. דאס איז א פלאזיבלע געדאנק, אבער ס'איז נישט מפורש אין פסוק. ס'איז א פארבינדונג וואס ווערט אויסגעבויט פון דעם.

דער חזרה'דיגער מוסטער פון וואסער קלאגעס

אבער וואס די מעשה איז מער דערמאנענדיג איז די זעלבע מעשיות וואס מיר האבן געהאט אין אנהייב פון מדבר. אויך ווערן זיי גערופן מריבה אמאל. מסה אדער מריבה קען זיין א צווייטער ארט, קען זיין דער זעלבער. ס'איז געווען עטלעכע פרשנים וואס האבן פארשטאנען דאס די זעלבע מעשה, אבער ס'איז נישט דווקא אזוי. ס'איז זיכער דער זעלבער בנין. די פיזישע מעשה קען זיין געשען מער ווי איין מאל. דער מדבר איז משמע אן ארט אן וואסער, און אמאל האבן זיי עכ"פ איבערגעלעבט, זיי האבן געפונען וואסער עכ"פ די גאנצע צייט, אבער יעדע מאל איז עס א נייע אויספארדערונג. אבער די אויספארדערונג קען זיך איבערחזר'ן ווידער און ווידער.

אזוי אז ס'איז נישט די זאך אז עס חזר'ט זיך איבער איז נישט טאקע קיין פראבלעם. אפילו די זאך אז ס'איז די זעלבע סארט קלאג, די זעלבע סארט מריבה, די זעלבע סארט אות — ס'איז אויך נישט עפעס וואס איז טאקע א פראבלעם, ווארום דאס איז צו דערוואַרטן פון דער מעשה. אויב מ'ווייסט די מעשה, וואלט מען דערוואַרט דאס. אזוי אז דאס איז נישט טאקע קיין פראבלעם. אבער איך דערמאן נאר אז דאס איז א מעשה וואס געהערט צו יענע סדרה פון פראבלעמען.

די קלאג אליין

זייער פשוט'ע מעשה פראבלעם: מ'גייט צו מדבר, איין גרויסע פראבלעם איז אז ס'איז נישטא קיין וואסער. אזוי אז דאס איז וואס עס געשעט. זיי זענען אין קדש, ס'איז נישטא קיין וואסער. די עדה האט נישט קיין וואסער, אזוי קלייבן זיי זיך צוזאמען צו משה און אהרן, און זיי שלאגן זיך. דאס איז די לשון — איך טראכט די לשון איז אין אן אנדער ארט — **וַיָּרֶב**. זיי באקלאגן זיך, און דא שלאגן זיי זיך מיט משה. **וַיָּרֶב העם עם משה** מיינט זיי שלאגן זיך ממש, אדער זיי האבן אן ארגומענט מיט אים. טאקע, די לשון, ווי איך האב געזאגט, איז אין שלח, און די מעשה פון'ם שטיין און וואסער איז די זעלבע לשון.

און וואס זאגן זיי? **ולו גָוַעְנוּ בִּגְוַע אַחֵינוּ לִפְנֵי ה'** [און ווען מיר וואלטן געשטארבן ווען אונזערע ברידער זענען געשטארבן לפני ה']. וואו איז דאס **לפני ה'**? איך בין נישט קלאר וואס רעדן זיי.

דערנאך באקלאגן זיי זיך. זיי זאגן, פארוואס האט איר געבראכט **קהל ה'**? אזוי ווידער, מיר זעען דעם זאך פון קהל ה' אנהייבנדיג פון קרח שוין — ווי זיי באטראכטן זיך קהל ה'. מיר זענען נישט נאר — משה איז דער איינער וואס האט שייכות מיט ה' און מיר דארפן אים נאר און מיר דעריבער קענען מיר נישט באקלאגן זיך. ניין, מיר זענען אויך קהל ה'. און משה, צו ברענגען קהל ה' צום מדבר וואו זיי וועלן שטארבן צוזאמען מיט זייערע בהמות.

פארוואס זענען זיי געגאנגען? אזוי אז דאס איז איין זאך. און די זעלבע זאך: פארוואס האט איר אונז ארויסגענומען פון מצרים צו ברענגען אונז צו דעם שלעכטן ארט, וואס איז נישט קיין ארט פון זרע, נישט קיין ארט מיט קיין פייגן, קיין ווייַנטרויבן, קיין רימונים, **וּמַיִם אַיִן לִשְׁתּוֹת**? אזוי ס'איז נישטא קיין ביימער, ס'איז נישטא קיין וואסער.

מפרש זיין **לפני ה'**

אבער וואו איז דאס **לפני ה'**? וואו זיי ווילן געהאט האבן געשטארבן — זיי קענען מיינען עפעס ווי, מיר זאלן געהאט האבן גענומען אונזער קלאג פריער וועגן קרח ביז'ן סוף און דערנאך געשטארבן **לפני ה'**, ווי די מענטשן וואס זענען געשטארבן אין — רש"י זאגט אויף דעם **לפני ה'**, א סארט פטירה דורך פייער אדער דורך מגפה, וואס ווערט גערופן **לפני ה'**, און שטארבן פון דארשט איז ערגער ווי דאס. ס'איז ווי מ'שטארבט נאר פון נישט האבן וואסער.

אדער **לפני ה'** מיינט זיי זאלן געהאט האבן געשטארבן אין מדבר ווי — סארי, אין דער צייט ווי זיי האבן געזאגט אין שלח. זיי האבן געזאגט מיר זאלן געהאט האבן געשטארבן אין מצרים, אדער ס'איז נישטא קיין — ס'איז נישטא קיין טעם אין קומען צום מדבר, אין יעדן אופן.

משה און אהרן'ס תגובה (פסוקים ו-ח)

און משה און אהרן טוען אין דעם עהנלעכן אופן ווי זיי טוען שטענדיג. זיי קומען צו פתח אהל מועד, זיי פאלן אויף זייער פנים, און דער **כבוד ה'** ווערט אנטפלעקט צו זיי, **וַיֵּרָא אֲלֵיהֶם כְּבוֹד ה'**.

און דא, אנדערש ווי אין אנדערע ערטער, באקלאגט זיך ה' נישט פיל. אזוי אז דאס איז די פאסינירנדע מעשה. איך קען נישט געבן תיאוריעס אין דעם שיעור וועגן וואס עס גייט טאקע פאר. טאקע, איך וועל געבן א קליינע תיאוריע. אבער געדענק אז אין דער סדרה פון קלאגעס אין מדבר, שטענדיג דער זעלבער בנין: מענטשן באקלאגן זיך וועגן משה, און ה' נעמט איבער די קלאג. ער זאגט, איר באקלאגט זיך וועגן מיר. ער הערט צו, ער שטראפט די מענטשן. דא עפעס זייער אנדערש געשעט, און לאמיר הערן וואס עס געשעט.

ה"ס אנווייזונגען

וואס עס געשעט איז, ערשט רעדט ה' צו משה: **קַח אֶת הַמַּטֶּה**, נעם דיין שטעקן, דיין שטאק. קלייב צוזאמען די מענטשן צוזאמען מיט אהרן, און רעד צום שטיין — **וְדִבַּרְתֶּם אֶל הַסֶּלַע** — און ער וועט געבן אייך וואסער. איר וועט ארויסברענגען וואסער פון'ם שטיין, און איר וועט געבן זיי צו טרינקען, זיי און זייערע בהמות. און דאס איז וואס ער טוט. ער נעמט זיי ארויס **מֵי מְרִיבָה**. אזוי אז דאס איז א **מַטֵּה אֱלֹקִים**, עפעס וואס האט א סארט כוחות.

משה שלאגט דעם שטיין (פסוקים ט-יא)

און ער ברענגט זיי צוזאמען, און ער זאגט צו זיי: **שִׁמְעוּ נָא הַמֹּרִים. הֲמִן הַסֶּלַע הַזֶּה נוֹצִיא לָכֶם מָיִם?** דאס איז וואס ער זאגט. און דאס איז משה וואס שטראפט זיי, וואס איז עפעס וואס מיר דערוואַרטן. זיי באקלאגן זיך. ער זאגט, איר באקלאגט זיך די גאנצע צייט. קוקט, מיר קענען באקומען וואסער פון'ם שטיין. דאס איז בעצם ווי עס זאל געלייענט ווערן, איך טראכט.

אדער ער זאגט, ווי, אפשר ער קען זאגן עפעס ענלעך צו וואס ער האט געזאגט **מַמְרִת** — וואס ווילט איר פון מיר? זאל איך געבן אייך וואסער פון א שטיין? מיר זענען אין מדבר. מיר פרובירן צו קומען צו ארץ ישראל, מיר פרובירן צו טאן עפעס, אבער איר זענט נאר מורד. דאס איז ממש בעצם וואס ער זאגט.

און אבער ה' האט אים געזאגט ער וועט דאס טאן. אזוי אז דעריבער ווערט עס אינטערעסאנט, ריכטיג?

אזוי אז דאס איז אין פסוק י. און ער הייבט אויף זיין האנט, ער שלאגט דעם שטיין צוויי מאל, און וואסער קומט ארויס, און זיי טרינקען אלע. אזוי האבן מיר געלייזט דעם פראבלעם פון וואסער.

די געטלעכע תוכחה: משה'ס זינד (פסוק יב)

איצט, אנשטאט ה' באקלאגט זיך וועגן די מענטשן אדער איז בייז אויף די מענטשן, איז ה' בייז אויף משה און אהרן. און ער זאגט: **יַעַן לֹא הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**. אין אנדערע ווערטער, משה — און איך טראכט דאס איז א **פשט** אויף **חומש** — ה' זאגט צו משה: **וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן**.

פארשטיין משה'ס נישקשה

ס'קוקט אויס אז אין דעם פונקט, האט משה — געשריגן צוריק אדער צוריקגעגעבן די קלאג פון די מענטשן צו זיי. זיי זאגן, פארוואס נעמט איר אונז צום מדבר? ס'איז נישטא וואס צו טרינקען דא. משה זאגט, וואס ווילט איר פון מיר? ס'איז א מדבר.

און משה האט פארגעסן אז זיין עבודה איז געווען צו זאגן: קיין פראבלעם, א מדבר. דאס איז נישט קיין פראבלעם פאר ה'. דאס איז א פראבלעם פאר אנדערע מענטשן. ה' האט נישט קיין פראבלעם.

און טאקע, ס'איז נישט אז משה האט דאס נישט געטאן. טאקע, ער אליין איז געגאנגען מיט'ן שטעקן און האט געבראכט וואסער פון'ם שטיין. אבער ער איז געווען פראסטרירט מיט זיי, און ער איז געווען אויפגערעגט אויף זיי פאר'ן סארט פון דערוואַרטן דעם נס און זיין אויפגערעגט אז ס'איז נישטא קיין נס גלייך.

טאקע, אפשר דאס איז געווען אריגינעל דער פלאן — זיי וועלן באקומען וואסער פון א שטיין. דאס איז דער פלאן. ס'איז נישטא קיין אנדער פלאן. ס'האט משמע געדארפט זיין א פלאן. אבער משה האט גערעדט צו זיי אין אן אופן וואס האט באדייט אז ער איז עפעס אויף זייער זייט. ער איז עפעס מסכים מיט דעם ארגומענט אז ס'איז נישטא קיין וואסער אין מדבר. און וואס ווילט איר פון מיר? ער ניצט עס צו זאגן, ווי, וואס דערוואַרט איר? פארוואס באקלאגט איר זיך די גאנצע צייט? פארוואס זענט איר נאר מורד?

אבער דער טאן איז געווען אז ה' קען נישט. און ה' איז געווען אויפגערעגט אויף משה און ער האט געזאגט: דו האסט דאס געטאן, דעריבער וועסטו האבן דעם זעלבן גורל ווי זיי. געדענק, זיי זענען געשטראפט געווארן נישט צו קומען צו ארץ ישראל צוליב די מרגלים — צוליב זיי האבן נישט געהאט די זעלבע סארט פון בטחון. ווארום זיי האבן געזאגט מיר וועלן נישט קענען.

און איצט זאגט משה מיר קענען נישט גיין אין מדבר. כאטש ער זאגט עס צו זיי, אין א געוויסן זין זאגט ער אז ער איז נישט ווערדיג אזוי האט ער פארלוירן זיין בטחון, ער האט פארלוירן זיין מוט. ער האט פארלוירן ה"ס בטחון אין אים. דעריבער, איר וועט נישט ברענגען די [דור אריין צו ארץ].

משה'ס שטראף און דער אָפּזאָגונג פון בטחון

אבער ער איז געווען פראסטרירט מיט זיי און ער איז געווען אויפגערעגט אויף זיי פאר'ן סארט פון דערוואַרטן דעם נס און זיין אויפגערעגט אז ס'איז נישטא קיין נס גלייך. טאקע אפשר דאס איז געווען אריגינעל דער פלאן, זיי וועלן באקומען וואסער פון א שטיין, דאס איז דער פלאן, ס'איז נישטא קיין אנדער פלאן, ס'האט משמע געדארפט זיין א פלאן. אבער משה האט גערעדט צו זיי אין אן אופן וואס האט באדייט אז ער איז עפעס אויף זייער זייט, ער איז עפעס מסכים מיט דעם ארגומענט אז ס'איז נישטא קיין וואסער אין מדבר און וואס ווילט איר פון מיר? ער ניצט עס צו זאגן ווי, וואס דערוואַרט איר? פארוואס באקלאגט איר זיך די גאנצע צייט? פארוואס זענט איר נאר מורד? אבער דער טאן איז געווען אז ה' קען נישט און אז ה' איז געווען אויפגערעגט אויף משה און ער האט געזאגט, דו האסט דאס געטאן דעריבער וועסטו האבן דעם זעלבן גורל ווי זיי.

געדענק זיי זענען געשטראפט געווארן נישט צו קומען צו ישראל, פארוואס? צוליב דעם נס, צוליב זיי האבן נישט געהאט די זעלבע סארט פון בטחון, צוליב זיי האבן געזאגט מיר וועלן נישט קענען. און איצט זאגט משה מיר קענען נישט גיין אין מדבר. כאטש ער זאגט עס צו זיי, אין א געוויסן זין זאגט ער אז ער איז נישט ווערדיג אזוי האט ער פארלוירן זיין בטחון, ער האט פארלוירן זיין מוט, ער האט פארלוירן ה"ס בטחון אין אים, דעריבער וועסטו נישט ברענגען די קהל צו דעם ארץ וואס איך האב געגעבן צו זיי.

אזוי אז דאס איז דער שטראף און דאס איז פארוואס, דאס איז טאקע די פרשה וואס זאגט פאראויס משה'ס פטירה און משה זיין א חלק פון דעם קללה פון מדבר, חלק פון דעם קללה פון דעם דור פון מדבר, אז זיי גייען נישט צו ישראל, משה גייט אויך נישט צוליב דער מעשה פון מי מריבה. און ווי דער פסוק פינאליזירט און ענדיגט, דאס זענען די וואסערן פון מריבה, די וואסערן פון קאמף וואס מענטשן פון ישראל האבן זיך געשלאגן מיט ה' און גאט איז געהייליגט געווארן אין זיי, אין אנדערע ווערטער גאט האט אין סוף געבראכט וואסער, אבער משה האט נישט טיילגענומען אין דעם ריכטיג און דעריבער משה און אהרן זענען געשטארבן אין מדבר.

דער איבערגאנג פון הנהגה

אזוי אז דאס איז א זייער וויכטיגע פרשה וואס ענדלעך סארט קילט אפ די הויפט כאראקטערן, ס'איז נישט אז זיי זענען נישט געשטארבן נאר זאגנדיג אז זיי וועלן שטארבן, דער הויפט כאראקטער איז משה און אהרן און ס'וועט זיין עמיצער אנדערש צו ברענגען זיי צו ארץ ישראל. אזוי אז דאס איז דער סוף פון דעם פרק און דעריבער טראכט איך דער שטיק איז די פרשה וואו

זייער קלאר ווערט דער גרונט געלייגט פאר די דורות און די הנהגה פון די דורות צו טוישן און נישט משה ברענגט זיי צו ארץ ישראל.

אבער משה איז נאך שטענדיג דער פירער אין דעם שלב, משה איז נאך שטענדיג דער פירער און ער איז נאך שטענדיג דער מיליטערישער פירער פון די מענטשן, ער ברענגט זיי נאך שטענדיג נענטער צו ארץ ישראל.

דער אדום עפיזאד: א צווייטער אומוועג

געאגראפישער קאנטעקסט און היסטארישער משל

איצט וואס זיי זענען אין קדש, אזוי אויב מ'קוקט אין דער געאגראפיע וועט מען זען אז פון קדש אויב מ'גייט דורך ארץ אדום, גלייך דארט קומט מען גלייך צו ארץ ישראל. דאס איז זייער אינטערעסאנט ווארום גלייך אין אנהייב פון דער פרשה פון בשלח שוין, זיי האבן געקענט גיין דורך ארץ פלשתים ווען זיי האבן מורא געהאט, אזוי דעריבער האבן זיי געדארפט גיין ארום דורך מדבר אין אן אנדערן אופן. און איצט איז דא נאך איין אומוועג, סארט, זייער אינטערעסאנט, נאך איין אומוועג וואו זיי קענען נישט גיין דורך אדום. משה און ספר דברים האט א ביסל אן אנדערע ווערסיע פון דער מעשה, אבער דאס איז וואס ער זאגט אונז דא.

די דיפלאמאטישע שליחות צו אדום

אזוי שיקט משה שלוחים, אדער מ'קען איבערזעצן **מלאכים** [מלאכים], איך מיין עס וואלט געווען א שיינע איבערזעצונג, וואלט געווען שליחים, אלעמאל אן וויכטיגער שליח, ווי ער טראגט א בריוו פון מלך. ער שיקט די שלוחים צום מלך פון אדום און זאגט, **כה אמר אחיך ישראל** [כה אמר אחיך ישראל — אזוי זאגט דיין ברודער ישראל], אזוי אדום ווערט גערעכנט פאר א ברודער פון ישראל, פון יעקב, אזוי זיי באהאנדלען זיך ממש ווי ברידער, געשוויסטער אומות, אזוי ער בעט אים רשות ווי א ברודער זאל אים לאזן דורכגיין.

איר וועט זיכער געדענקען אז עשו האט שוין אמאל געבעטן יעקב דאס אין די פרשה פון וישלח און יעקב האט אפגעזאגט אויף א שיינעם אופן און דאס איז אזוי ווי די השפעות דערפון.

דער בקשה צו רחמנות

און זיי זאגן אים, קוק, דו ווייסט אלע די צרות וואס מיר זענען דורכגעגאנגען, מיר זענען אראפגעגאנגען קיין מצרים, געדענק דו ביסט נישט געגאנגען קיין מצרים, דו ביסט געגאנגען קיין אדום, אבער מיר זענען אראפגעגאנגען קיין מצרים, אונזערע עלטערן, און מיר זענען געווען דארט פיל טעג, די מצרים האבן אונז און אונזערע עלטערן געפייניגט, יא, ווארום אונזערע עלטערן זענען געווען אין מצרים, מיר זענען נאר זייערע קינדסקינדער, אבער מיר האבן געשריען צו השם און ער האט געהערט אונזער קול, ער האט געשיקט א שליח, אזוי אינטערעסאנט, ער האט געשיקט א שליח, מיר שיקן דיר א שליח, און השם האט געשיקט א שליח און אונז ארויסגענומען פון מצרים. דער שליח איז טאקע משה אליין, אבער ער רעדט אין נאמען פון ישראל, ער רעדט נישט אין נאמען פון זיך אליין.

און דא זענען מיר אין קדש, נעבן דיין גרענעץ, און מיר בעטן דיך, דעריבער בעטן מיר דיך, אזוי זיי זענען אזוי ווי **מעורר רחמים** [מעורר רחמים — מעורר רחמנות], זיי פרובירן מעורר זיין די רחמנות פון בני אדום, זייער ברודער, זאגנדיג קוק, מיר האבן געקעמפט אזוי לאנג, ענדליך קומען מיר נאענט צו וואו מיר זאלן קומען, לאז אונז דורכגיין דורך דיין לאנד.

די הבטחה פון א רואיגן דורכגאנג

און זיי הבטיחן זיי, מיר וועלן נישט גיין דורך אייערע פעלדער, אייערע וויינגערטנער, מיט אנדערע ווערטער מיר וועלן נישט נעמען אייער עסן, מיר וועלן נישט חרוב מאכן, יא, ווען אן ארמיי גייט דורך א לאנד, דאס ערשטע זאך וואס זיי טוען איז זיי מאכן חרוב די געגנט, זיי מאכן חרוב דאס עסן און די וויינגערטנער, זיי מיינען מיר וועלן דאס נישט טון, מיר גייען אין **דרך המלך** [דרך המלך — דער וועג פון מלך], מיר גייען דעם שאסיי. דרך המלך מיינט ממש דער וועג פון מלך, אבער וואס דאס מיינט איז ווי דער שאסיי, דער מלך איז פאראנטווארטליך פאר האבן שאסייען וואס גייען נישט דורך פעלדער און אזעלכעס, מיר וועלן נישט גיין רעכטס אדער לינקס, ביז מיר גייען דורך.

אדום'ס אפזאג

בני אדום האבן זיי נישט געגלייבט, און ער האט געזאגט, גיי נישט דורך, איך וועל קומען קעגן דיר מיט א שווערד, מיט אנדערע ווערטער, מיט די מיליטער, ער נעמט נישט אן דעם פארשלאג פאר שלום. טאקע, ס'איז שווער צו זאגן אז ער איז גאנץ אומרעכט ווארום, ווייסט איר, די מענטשן זענען, ווי מיר האבן דערמאנט אסאך מאל, זיי רייזן ווי אן ארמיי, זיי רייזן נישט טאקע אין שלום, און צו לאזן אן ארמיי גיין דורך דיין לאנד איז א געפערליכע זאך, ס'איז נישט פשוט, זיי קענען האבן, זיי האבן מסתמא געמיינט עס ערנסט, אז זיי וועלן נישט טון אזוי, אבער ס'איז נישט קלאר וואס זיי וואלטן אים געגעבן צו מאכן אז ער זאל זיי פארטרויען.

די צווייטע בקשה מיט נאך הנחות

און זיי בעטן אים ווידער, וואס ווידער מיינט עפעס ווי, מיר וועלן גיין אין די, אין די געפלאסטערטע וועגן, מיר וועלן נישט אפילו מאכן אונזער וועג, מיר וועלן נישט אפילו גיין אין דרך המלך, מיר וועלן גיין אין עטליכע געפלאסטערטע וועגן, און זיי הבטיחן נאך עפעס, זיי זאגן, מיר וועלן טרינקען, אזוי ערשט האבן זיי געזאגט, מיר וועלן נישט ניצן אייער, מיר וועלן נישט טרינקען אייערע ברונעמס, מיר וועלן עפעס האבן אונזער אייגן וואסער אדער עפעס, איצט הבטיחן זיי נאך בעסער, ניין, מיר וועלן ניצן אייערע ברונעמס, אבער מיר וועלן אייך באצאלן דערפאר, נאר, מיר וועלן נישט טון גארנישט, נאר לאז אונז דורכגיין מיט אונזערע פיס, מיט אנדערע ווערטער, מיר וועלן נישט ברענגען, וואס מיר זאגן, שווערע ארטילעריע, מיר ברענגען נישט מיט קיין, קיין פערד, קיין ביקסן, גארנישט וויכטיגס, מיר גייען נאר דורך.

די לעצטע אפזאג און מיליטערישער קאנפליקט

אבער ס'האט נישט געהאלפן, אדום האט געזאגט, גיי נישט, און ער האט אויך דורכגעפירט זיין הבטחה, ער איז געגאנגען, ער איז ארויסגעקומען פאר זיי מיט, מיט א שווערע ארמיי, די שטארקע האנט, מיט אנדערע ווערטער, באוואפנט, און זיי האבן געוויזן זייער קלאר, זיי האבן געשטיצט זייערע איידראונגען מיט מעשים, און האבן נישט געלאזט די ישראל דורכגיין.

און דעריבער, האבן זיי נישט געקענט אים כובש זיין, זיי האבן נישט געקענט קעמפן מיט אים, ווי עס שטייט אין ספר דברים, אז השם האט געזאגט צו משה נישט צו קעמפן מיט אים, אזוי ס'איז נישט נאר זיי האבן נישט געקענט, ס'איז אויך געווען, השם האט געזאגט אז אדום געהערט צו אדום, מיר זאלן נישט קעמפן מיט זיי, און דעריבער, זענען זיי געגאנגען ארום דעם אנדערן וועג.

דער טויט פון אהרן ביי הר ההר

די גזירה פון הקב"ה

אזוי, איצט, גייענדיג דעם אנדערן וועג, גייען זיי פון קדש, און ארום ארץ אדום, קומען זיי צו א ארט גערופן הר ההר, און איצט, רעדט השם צו משה און אהרן אין הר ההר, און השם זאגט זיי, אהרן וועט שטארבן. אזוי, **יאסף אהרן אל עמיו** [יאסף אהרן אל עמיו — אהרן וועט געזאמלט ווערן צו זיינע עם], אהרן וועט געזאמלט ווערן צו זיינע עם, וואס מיינט, צו זיינע טויטע עם, יא, צו זיין משפחה, צו זיין, ער גייט צוריק באזונדער, אזוי, אין עטליכן זין, ווען דו ווערסט געבוירן, ווערסטו אפגעשיידט פון דיין גרעסערע משפחה, וואס שליסט אריין די לעבעדיגע און די טויטע, דו גייסט, דו ביסט טויט, גייסטו צוריק וואו דו ביסט געקומען פון מיט דיין משפחה.

ווארום, ער קומט נישט צו דעם לאנד, ווי מיר האבן געשמועסט פינף סעקונדעס צוריק, ווארום, **על אשר מריתם את פי** [על אשר מריתם את פי — ווארום איר האט מרד געווען קעגן מיין ווארט], ווארום איר האט מרד געווען קעגן מיין ווארט ביי מי מריבה, אזוי, דא, זעען מיר, זייער קלאר, אהרן ווערט גערעכנט צוזאמען מיט משה, **מריתם את פי** [מריתם את פי — איר האט מרד געווען קעגן מיין ווארט], זיי האבן נישט נאכגעפאלגט וואס

השם האט געזאגט, אדער זיי האבן נישט געגלייבט אין אים גענוג, פארטרויט אים גענוג.

די איבערגעבונג פון די בגדי כהונה

אזוי, זאגט השם צו משה, נעם אהרן און זיין זון אלעזר, נעם זיי ארויף צו דעם בארג, נעם אהרן, טו אראפ אהרן'ס קליידער, מיט אנדערע ווערטער, די **בגדי כהונה** [בגדי כהונה — כהונה קליידער], טו זיי אן אלעזר, אזוי, דאס איז זייער קלאר, ווי מיר האבן געזען, אין פרשת תצוה, אין פרשת, שפעטער, אין פרשת נשא, אין אנדערע ערטער, האבן מיר געזען, זייער קלאר, אז דאס אנטון, דעם כהן, אין די קליידער, אין די בגדי כהונה, איז וואס מאכט, אין עטליכן זין, זיין כח, זיין זיין דער כהן, אזוי, דאס איז די ירושה, דו נעמסט עס אראפ פון אהרן, און דו גיסט עס צו אלעזר, אזוי, ער ירש'נט אים.

און דאס איז וואס ער טוט, זיי גייען, און זיי, משה טוט אראפ אהרן'ס קליידער, טוט עס אן אלעזר, און, בעיקר, אלעמען, זייער עפנטליך, אלעמען זעט אז אלעזר איז איצט דער כהן נאך אהרן, אהרן שטארבט, און זיי ביידע קומען אראפ, משה קומט אראפ מיט אלעזר, זיי ווייזן אז אלעזר איז איצט דער כהן.

די אבלות פאר אהרן

און מיר האבן דעם באריכט פון דער **אבילות** [אבילות — אבלות], דאס וויינען, זיי אלע זעען אז אהרן איז געשטארבן, זיי וויינען פאר אים, דרייסיג טעג, אלע די ערטער, אלע די מענטשן וויינען פאר אהרן, דאס איז די באריכטן וואס מיר האבן געהאט, פאר יעקב, מיר וועלן עס האבן פאר משה, ווען אן וויכטיגער פירער שטארבט, ס'איז דא באריכטן פון די מענטשן וויינען פאר אים, פאר דרייסיג טעג, וואס איז די אנגענומענע סכום, אין אנדערע ערטער, זאגט עס **שבעה ימים** [שבעה ימים — זיבן טעג], יא, אזוי, דעריבער האבן מיר שבעה ימים, מיט פארשיידענע מדרגות פון אבלות, אבער אין יעדן פאל, ס'איז דא דעם באריכט פון דאס וויינען פון דער אבלות פאר אהרן, זינט ער איז געשטארבן, און דאס איז דער סוף פון דעם קאפיטל.